

Viðtakandi: Skóla- og frístundaráð

Sendandi: Skóla- og frístundaráðsfulltrúi Samfylkingarinnar

Reykjavík, 12. október 2026

SFS26100059

TILLAGA

Tillaga skóla- og frístundaráðsfulltrúa Samfylkingarinnar um gagnreyndar kennsluaðferðir í grunnskólum

Lagt er til að skóla – og frístundaráð samþykki þá stefnu að grunnskólar borgarinnar leggi sérstaka áherslu á að nýta gagnreyndar kennsluaðferðir í undirstöðugreinum s.s. íslensku, stærðfræði og náttúruvísindum með það að markmiði að bæta námsárangur og auka faglegan stuðning við kennara á vettvangi. Áfram verði stutt við að grunnskólar hafi frelsi og svigrúm til að þróa aðferðir og verklag sem leiði til framþróunar í skólastarfi. Sviðsstjóra verði falið að láta framkvæma könnun á notkun gagnreyndra aðferða í grunnskólum borgarinnar í dag og móta tillögur um hvernig megi tryggja aukna notkun þeirra með eðlilegum aðlögunartíma og í nánu samráði við skólastjórnendur og kennarasamfélagið. Þar verði m.a. ávarpað hvernig verði best staðið að markvissri miðlun á gagnreyndum aðferðum til kennara og annars starfsfólks í grunnskólum borgarinnar. Tekið verði mið af innlendum og erlendum fyrirmyndum varðandi markvissa notkun gagnreyndra kennsluhátta í grunnskólum borgarinnar. Áhersla verði lögð á að nýta háskólasamfélagið þ.m.t. gildandi samning skóla- og frístundasviðs við menntavísindasvið Háskóla Íslands varðandi útfærslu og innleiðingu stefnunnar. Miðað skal við að fyrstu tillögur sviðsstjóra um útfærslur stefnunnar liggi fyrir sem hluti af sóknaráætlun borgarinnar í menntamálum fyrir lok nóvember 2026 og drög að innleiðingaráætlun eigi síðar en 1. mars 2027.

Greinargerð

Hvað eru gagnreyndar aðferðir?

Í rannsóknum á sviði menntavísinda eru gagnreyndar kennsluaðferðir skilgreindar sem kennsluhættir, inn grip eða stefnur sem hafa verið kerfisbundið raunprófaðar með vísindalegum rannsóknum og sýnt hefur verið fram á mælanlegan, endurtekinn jákvæðan árangur fyrir nám og þroska nemenda.

Hver eru tengsl gagnreyndra aðferða og betri námsárangurs?

Samkvæmt íslenskum og erlendum menntarannsóknum eru bein og mælanleg tengsl á milli beitingu gagnreyndra aðferða og betri námsárangurs. Það hefur komið skýrt fram í tengslum við lestrarkennslu en einnig í stærðfræði, náttúruvísindum og fleiri greinum. Dæmi um niðurstöður nýrra rannsókna á gagnreyndum aðferðum, sem kynntar voru á Menntakviku menntavísindasviðs Háskóla Íslands 2026 er rannsókn á tengslum kennsluhátta og frammistöðu 15 ára nemenda í lesskilningi, stærðfræði og náttúrufræði á PISA 2025.¹ Niðurstöður sýndu að nemendur sem upplifðu aðallega skýra og

¹ Kristján Ketill Stefánsson (2026): Skýr kennsla eða leitarnám? Niðurstöður PISA 2025 sýna skýran mun á námsárangri

Reykjavík

markvissa kennslu (e. explicit instruction) náðu að jafnaði betri árangri en nemendur sem upplifðu aðallega leitarnám og munaði þar um 40 PISA stigum í öllum þremur greinunum. Í annarri rannsókn á áhrifum þess að nota gagnreynda kennsluaðferð á þróun lestrarfærni í 1. bekk grunnskóla kom fram að nemendur sem fengu lestrarkennslu með G-PALS náðu marktækt meiri framförum í öllum mældum þáttum en samanburðarhópurinn.² Þriðja rannsóknin á áhrifum bekkjarstjórnunar á faglegt sjálfstraust og starfsþrek kennara bendir til þess að starfsþróun með aðferðum SPEKT (e. PAX-GBG) við hópastjórnun geti haft jákvæð áhrif á velferð grunnskólakennara í starfi. Þetta eru fyrstu niðurstöður hérlandis sem benda til þess að starfsþróun í bekkjarstjórnun geti dregið úr einkennum kulnunar hjá kennurum.³

Hver er staða gagnreyndra aðferða í lögum og reglugerðum?

Í greinargerð með frumvarpi til laga um samþættingu þjónustu í þágu farsældar barna, sem varð að lögum nr. 86/2021 er fjallað um gagnreynd úrræði og mikilvægi þeirra. Þar segir m.a. í umfjöllun um skyldur þjónustuveitenda í 13. grein laganna að *leitast skuli við að uppbygging, skipulag og framkvæmd þjónustu í þágu farsældar barna taki mið af gagnreyndri þekkingu*. Í 20. grein laganna er enn fremur fjallað um stuðningsteymi og mat á árangri og þar segir m.a. í greinargerð: *Nauðsynlegt er að stuðningsteymi skilgreini markmið og aðferðir við mat á árangri ... Árangursmat tengist einnig kröfu um að leitast verði við að velja gagnreynd úrræði sem sýnt hefur verið fram á að skili árangri*. Þá má benda á að í 6. grein í reglugerð um hæfni kennara er vísað til þess í tölulíð 1.2. að kennarar nýti *...gagnreyndar aðferðir við kennslu og bekkjar- eða hópstjórnun*.

Dæmi um notkun gagnreyndra kennsluaðferða í Reykjavík

Einstakir grunnskólar Reykjavíkur hafa á undanförunum árum lagt ríkari áhersla á að innleiða gagnreyndar kennsluaðferðir og stuðningskerfi sem eiga sér sterka stoð í innlendum og erlendum rannsóknum en þar hefur ekki verið um samræmda stefnu að ræða af hálfu borgaryfirvalda. Grunnskólaskrifstofa skóla- og frístundasviðs vinnur með öllum grunnskólum að því að innleiða innra mat sem er lykilþáttur í að tryggja gæði, fagmennsku og stöðuga þróun í skóla- og frístundastarfi. Þar inni er leiðsagnarnám og þróun fagteyma í hverjum skóla.

Notkun gagnreyndra aðferða fer vaxandi í grunnskólum á höfuðborgarsvæðinu og víðar og er þeim t.d. kerfisbundið beitt í Urriðaholtsskóla í Garðabæ og Arnarskóla í Kópavogi. Hér eru dregin fram nokkur dæmi um notkun gagnreyndra kennsluaðferða í Reykjavík en þörf er á heildstæðu yfirliti eins og kveðið er á um í tillögunni.

² Erla Rán Kjartansdóttir (2026): Markviss hljóðaaðferð og félagakennsla: Vísbendingar um jákvæð áhrif á lestrarfærni í 1. bekk

³ Guðmundur Kári Þorgrímsson (2026): Bekkjarstjórnun með SPEKT: Tengsl við faglegt sjálfstraust og starfsþrek kennara

Gagnreynd lestrarkennsla

Í ljósi umræðu um læsi á Íslandi hafa ýmsir skólar fært sig að mestu eða alfarið yfir í kennsluhætti sem byggja á svokallaðri hljóðaaðferð (e. *phonics*), þar sem unnið er með kerfisbundnum hætti með hljóð tungumálsins og þau tengd við bókstafi.

K-PALS / G-PALS og PALS fyrir 2.-6.bekk (Félagalestur): Gagnreynd aðferð þar sem nemendur vinna saman tveir og tveir (félagakennsla/paralestur) eftir ákveðnu skipulagi til að efla lesfimi og lesskilning. Rannsóknir sýna að aðferðin dregur til muna úr ójöfnuði í lestrarnámi. [\[1\]](#)

Í lestrarkennslu hefur innleiðing á **PALS / G-PALS** verið hvað mest áberandi í þeim skólum sem tóku þátt í tilraunaverkefninu *Betri borg fyrir börn* í Breiðholti eða unnu náið með Menntavísindasviði HÍ: [\[1\]](#)

Hólabrekkuskóli, Fellaskóli og Seljaskóli í Breiðholti, Rimaskóli og Vættaskóli í Grafarvogi og Laugarnesskóli eru dæmi um grunnskóla í borginni sem beitt hafa gagnreyndum aðferðum í lestrarkennslu með góðum árangri.

Gagnreynd stærðfræðikennsla

Skýr og markviss kennsla (e. Explicit Instruction): Þessi aðferð byggir á því að kennarinn sýnir nýtt efni í litlum, skýrum skrefum, dregur fram dæmi og veitir tafarlausa endurgjöf. Skýr og markviss kennsla er gagnvirk kennsluaðferð þar sem nemendur eru virkir og æfa sig áður en þeir fara í sjálfstæða vinnu. [\[1, 2\]](#)

Hólabrekkuskóli, Laugarlækjaskóli, Norðlingaskóli, Sæmundarskóli og Ingunnarskóli eru dæmi um grunnskóla í Reykjavík sem hafa notað gagnreyndar kennsluaðferðir í stærðfræðikennslu með góðum árangri.

Tillaga – markmið og næstu skref

Tillagan miðar að því að Reykjavíkurborg taki forystu á Íslandi í að innleiða heildstætt gagnreyndar kennsluaðferðir í öllum grunnskólum borgarinnar, í þeim tilgangi að bæta námsárangur nemenda og auka stuðning við kennara á vettvangi. Sviðsstjóra verði falið að móta skýra og raunhæfa innleiðingaráætlun í samráði við stjórnendur og kennarasamfélagið, sem taki mið af mismunandi aðstæðum og kennsluháttum grunnskóla í dag. Ljóst er að hér er um viðamikið langtímaverkefni að ræða en í ljósi stöðunnar er mikilvægt að menntayfirvöld í Reykjavík, jafnt kjörnir fulltrúar, embættismenn, stjórnendur, kennarar og annað starfsfólk taki höndum saman með foreldrum um metnaðarfull markmið í þágu nemenda og samfélagsins alls og skýrar aðgerðir til að ná settu marki.

Ýmsir grunnskólar borgarinnar nýta í dag gagnreyndar aðferðir í skólastarfi eins og fram hefur komið hér að framan og starfsfólk skólanna hefur lagt sig fram um að deila og miðla þeim aðferðum sem hafa skilað góðum árangri. Þar eru til staðar nærtækar fyrirmyndir sem eðlilegt er að horfa til við heildstæða innleiðingu í borginni. Slíkar fyrirmyndir eru líka til staðar hjá öðrum sveitarfélögum og erlendis. Mikilvæg þekking býr meðal sérfræðinga í háskólasamfélaginu og tengsl við erlenda fræðimenn og skóla sem sjálfsgagt er að nýta við gagnaöflun og til að varða leið borgarinnar við innleiðinguna.

Fyrsta skrefið er að framkvæma könnun á notkun gagnreyndra aðferða í grunnskólum borgarinnar í dag og nýta þær niðurstöður við mótun innleiðingaráætlunar sem er í senn markviss, metnaðarfull og raunhæf. Þar væri æskilegt að nýta fyrirmyndir meðal grunnskóla borgarinnar sem hafa beitt gagnreyndum aðferðum í kennslu með góðum árangri og miðla til annarra skóla. Gagnlegt væri að nýta í vinnunni gagnagrunna á borð við What Works Clearinghouse (WWC) og Teaching and Learning Toolkit hjá Education Endowment FOundation (EEF) til að fræðast um og miðla til skóla upplýsingum um gagnreyndar kennsluaðferðir og áhrif þeirra í skólastarfi.

Lagt er til að sviðsstjóri leiði vinnu við mótum innleiðingaráætlunar með starfsfólki skóla- og frístundasviðs í samráði við stjórnendur og kennarasamfélagið í grunnskólum borgarinnar og verði fyrstu tillögur um útfærslu stefnunnar lagðar fram sem hluta af vinnu við sóknaráætlun í menntamálum fyrir lok nóvember 2026 og tillaga að innleiðingaráætlun eigi síðar en 1. mars 2027.

